

**Referat af møde i Vildtforvaltningsrådet torsdag den 15. december 2016,
Eigtveds Pakhus, Asiatisk Plads 2G, Sal IV, kl. 10.00-16.00.**

Fra Vildtforvaltningsrådet deltog:

Jan Eriksen (formand)
Henrik Bertelsen, Landbrug & Fødevarer (næstformand)
Egon Østergaard, Dansk Ornitologisk Forening
Birgitte Heje Larsen, Dyrenes Beskyttelse
Flemming Torp, Friluftsrådet
Niels Iuel Reventlow, Dansk Skovforening
Claus Lind Christensen, Danmarks Jægerforbund
Bo Håkansson, Danmarks Naturfredningsforening
Lars Hvidtfeldt, Landbrug & Fødevarer

Fra Aarhus Universitet deltog:

Seniorforsker Aksel Bo Madsen (deltog ikke under dagsordenspunkt 8)
Seniorforsker Peter Sunde (under punkt 1-4)

Fra Naturstyrelsen deltog:

Skovridder Søren Friese (under dagsordenspunkt 11)

Fra Styrelsen for Vand og Naturforvaltning deltog:

Kontorchef Mikkel Friberg
Biolog Søren Egelund Rasmussen
Forstfuldmægtig Caroline Bald
Funktionsleder Annette Samuelson

Dagsorden:

- 1. Godkendelse af dagsorden**
- 2. Endelig godkendelse af referat af VFR-mødet den 22. september 2016**
- 3. Invasive arter, herunder mårhund**

4. Status for kronvildt
5. Jagttider
6. Udsætning, drøftelse af principper for det videre arbejde
7. Buejagt på hjorte
8. Forskningsbaseret myndighedsbetjening
9. Bramgæs
10. Pindsvin
11. Forvaltning af bison
12. Jagttegnsmidler
13. Meddelelser
14. Mødedatoer i 2017
15. Eventuelt

Ad. 1 Godkendelse af dagsorden (Bilag 2016-04-01)

Indstilling: Til godkendelse

Af hensyn til deltagelse af Peter Sunde, DCE under punkterne vedrørende mårhund og kronvildt blev disse punkter flyttet frem på dagsordenen som hhv. punkt 3 og 4.

Ad. 2 Endelig godkendelse af referat fra VFR-mødet den 21. september 2016 (Bilag 2016-04-02)

Indstilling: Til godkendelse

Resumé: Referat fra mødet den 21. september blev udsendt til rådets medlemmer den 6. oktober. Udover en præcisering fra Birgitte Heje Larsen er der ikke modtaget bemærkninger til referatet.

Bilag: Referat af Vildtforvaltningsrådsmødet den 22. september 2016.

Henrik Bertelsen havde indenfor fristen fremsendt bemærkninger til referatet, som af tekniske grunde ikke var nået frem. Det gælder udtalelse af HB side 5 i referatet som således justeres.

Med denne bemærkning blev referatet godkendt.

Ad. 3 Invasive arter, herunder mårhund (Bilag 2016-04-07)

Resumé:

Vildtforvaltningsrådet drøftede senest på sit møde i marts 2015 indsatsen for bekæmpelse af mårhund. Rådet anbefalede på baggrund af drøftelsen, at indsatsen skulle fortsætte, men at der samtidigt er behov for mere viden. En undersøgelse af bestandsudviklingen af

mårhund i Danmark 2009-2016 gennemført af DCE viser, at bestanden i Jylland er voksende trods bekæmpelsesindsatsen. SVANA har på den baggrund besluttet at fortsætte bekæmpelsen af mårhund i 2017, idet der nu fokuseres på at forhindre spredning af bestanden til Fyn og Sjælland. Danmarks Naturfredningsforening ønsker på baggrund af de seneste tal for mårhundebestanden, at rådet drøfter, hvordan der kan sikres en sammenhæng mellem målsætning, faktisk udvikling og virkemidlerne der er til rådighed. Peter Sunde fra DCE vil præsentere DCE's opgørelse af mårhundebestanden. Mårhund er på listen over arter som kan komme på ved 1. opdatering af EU-listen over invasive arter af fællesskabsbetødning. Dette vil blive afgjort ved afstemning blandt medlemslandene d. 6. april 2017.

Bilag:

- Rapporten fra COWI: Evaluering af indsatsplan mod mårhund (bilag fra VFR-mødet den 27. - marts 2015)
- Rapport fra DCE: Bestandsudvikling af mårhund i Danmark 2009-2016 i relation til nutidig og fremtidig bekæmpelsesindsats

1. **Diskussion: Peter Sunde**, Århus Universitet, indledte punktet med at redegøre for indholdet i det medsendte notat fra DCE. Evaluering af bestandens udvikling er foretaget på baggrund af data fra Naturstyrelsen siden 2009, som til og med 2015 er registreret i "Rovbasen". Sammenfattende er der tale om en årlig gennemsnitlig stigning i bestanden på 32%. Til sammenligning er jagtudbyttet for mårhund i Slesvig- Holsten for samme periode steget med 40%. Det stigende antal skyldes ikke alene, at man måske er blevet dygtigere til at aflive mårhunde, idet tallet også omfatter jagtfangst og trafikdræbte dyr. Det står klart, at målsætningen om i første omgang at bremse bestandsudviklingen i Jylland og på sigt at udrydde mårhunden ikke kan opfyldes med den nuværende indsats. Den geografiske fordeling viser, at der er flest individer i den sydlige del af Jylland og i området omkring Lemvig, hvor der tidligere har været en mårhundefarm. De danske mårhunde er genetisk forskellige fra bestande i Slesvig- Holsten. Samlet bestandsstørrelse vurderes at være mellem ca. 500 - ca. 1500 voksne individer. Peter Sunde vurderer, at det vil kræve en fem-seksdobling af den nuværende bekæmpelse for at opnå bestandstilbagegang. Alternativt må man opgive bekæmpelse i Jylland og fokusere på at forhindre spredning til Fyn og de øvrige øer

Jan Eriksen undrede sig over den meget forskellige vurdering af situationen i COWI-rapporten fra sidste år og DCE's nye notat. COWI-rapporten havde fokus på forbedret kommunikation, men fandt indsatsen effektiv, mens DCE's notat tegner et helt andet billede. Det rejser problemstillinger omkring fremtiden, som der skal tages stilling til. Det har hidtil været opfattelsen, at vi ikke vil have mårhund, idet den betragtes som skadelig. Spørgsmålet er om, der er behov for en vurdering af skadeligheden set i lyset af modsatrettet udsagn fra visse forskere.

Bo Håkansson fandt, at der bør være sammenhæng mellem målsætning og den faktiske udvikling, og at der skal træffes et afgørende valg. DN mener, at man skal styrke indsatsen. Hvis mårhunden kommer på EU-listen vil Danmark være nødt til at gøre en indsats. Der er brug for fagligt velfunderet forslag til, hvordan man kan prioritere indsatsen, og om der skal være en konkret geografisk fokusering.

Claus Lind Christensen anførte, at det er vigtigt at holde fast i indsatsen nu. Dem der forestår bekæmpelsen bliver dygtigere og dygtigere. Der må tages stilling til målsætning for bekæmpelsen i Jylland og til, hvad der skal gøres på Fyn. Metodevalget afhænger af

målsætningen. DJ har skubbet på for at få udviklet metoder og har bl.a. foreslået Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning projektet *Eye of the hunter* om overvågning vha. kameraer. **Henrik Bertelsen** konstaterede, at det der hidtil er gjort ikke har virket, som man havde forventet. Indsats må under alle omstændigheder fortsættes, men der kan stilles spørgsmålstejn ved om aktiv bekæmpelse, som der betales for, eller den generelle jagtudøvelse er mest effektivt. Præmiering kunne være en mulighed.

Birgitte Heje Larsen spurgte, om der eventuelt kunne indhentes gode råd om bekæmpelsesmetoder fra Sverige og fandt, at der er behov for mere viden om skadeseffekten af mårhund.

Flemming Torp tilsluttede sig synspunkterne fra Bo Håkansson. Det er vigtigt at tage stilling til indsatsen nu. Hvis mårhunde kommer på EU's liste skal den udryddes. Der er brug for faglig viden om, hvordan den mest effektivt bekæmpes

Lars Hvidtfeldt lagde vægt på, at det afklares, hvad det betyder, hvis mårhund sættes på EU's liste og hæftede sig ved, at de danske mårhunde genetisk afviger fra mårhunde syd for grænsen. I så fald er der måske håb om, at kunne udrydde den danske bestand.

Peter Sunde gjorde endnu engang opmærksom på, at der skal en mangedobling af indsatsen til for, at det får effekt. Omkostningerne ved bekæmpelse stiger pr. døde mårhund når de første "nemme" dyr er taget ud. Der foreligger p.t. ingen analyse af effekten af judasdyr under forskellige bestandstætheder, men er det nærliggende at tro at, at effekten af judasdyr er omvendt proportional med bestandstætheden. Det er derfor behov for at evaluere effekterne af de anvendte metoder før der kan rådgives om hvad der virker bedst og hvor stor indsats der skal til for at nedbringe bestande eller hindre bestandsetablering. I Norge har de folk, der er uddannede, og hunde, der er trænet at opspore mårhund. Norge bruger 10 mio. NKK om året på at bekæmpe mårhunde.

Hovedparten af denne indsats foregår i Nordsverige for at modvirke spredning til Norge.

Egon Østergaard fandt det utilfredsstillende, at der er så stor divergens mellem DCE's notat og COWI-rapporten. Der er behov for et stærkere fagligt grundlag. **EØ** støtter, at man sætter massivt ind. Jægere eller statsansatte skal ud og likvidere dyr. Man må undersøge metoderne, herunder om præmiering og anden motivering af jægerne kan hjælpe. Der bør også ses på, hvad det koster.

Niels Iuel Reventlow bemærkede, at det giver mening at vente og se om mårhund kommer på EU's liste, og at der bør vises omtanke i forbindelse med kommunikation af denne udfordring, da der normalt tales om prædator kontrol og ikke udryddelse. NIR mener, at der forsat er behov for kontrol af mårhunden, men man skal ikke melde ud, at det er et enten eller.

Caroline Bald gjorde opmærksom på, at der ligger en EU-risikovurdering, som har været igennem den videnskabelige komité, til grund for forslaget om at optage mårhund på EU-listen. Optagelse på EU-listen vil indebære krav om bekæmpelse men ikke nødvendigvis udryddelse. Der planlægges en forsat bekæmpelsesindsats i 2017 for 2,7 mio. kr. som bl.a. omfatter yderlig aktivering af frivillige, metodeudvikling og hvor der fokuseres på at skabe et bolværk mod spredning til Fyn. Der er afstemning i EU den 6. april 2017, hvor det besluttes, om mårhunden bliver optaget på EU-listen

Jan Eriksen konkluderede, at det er åbenlyst, at indsatsen skal fortsætte. Indsatsen må ikke opgives. Det vil være rimeligt at benytte 2017 til vurdering af tre scenarier: 1. at der ingenting gøres, 2. at der fokuseres på bekæmpelsen, 3, at der fastsættes mål om udryddelse. Der er behov for større kendskab til mårhunds biologi og til, hvilke metoder der

er mest effektive. Rådet anbefaler fortsættelse og intensivering af indsatsen i afventning af EU's beslutning. I lyset heraf skal der ses på metoder og omkostninger. Der kan også arbejdes med bedre kommunikation med dem, der er i felten, som rådet anbefalede på VFR-mødet i marts 2015.

Aksel Madsen oplyste afsluttende, at der er metodeforskel i de to rapporter, og at der er en artikel i seneste nummer af Flora og Fauna om mårhunds fødevalg.

Ad. 4 Status for kronvildt (ingen bilag)

Indstilling: Evt. til drøftelse

Resumé: Vildtforvaltningsrådet blev på mødet den 14. juni 2016 enige om en indstilling til ministeren om fremtidig forvaltning af kronvildt, idet Danmarks Jægerforbund tog forbehold for forslag om at knytte et arealkrav til antallet af hjorte der kan skydes. Miljø- og Fødevarerministeren fik efterfølgende forelagt rådets indstilling.

Ingen bilag.

Diskussion: **Jan Eriksen** konstaterede, at status for kronvildt er, at der ikke er en status. Ministeren har ikke truffet beslutning. Der har været lagt mange ressourcer i denne sag. Det kan være relevant at vende, hvilke initiativer der tages rundt omkring.

Claus Lind Christensen oplyste, at jægerne indsamler kæber, og der sendes kæber ind fra hele landet, herunder fra Nordjylland, hvor de indsamles systematisk. Der er en god dialog med DCE om metode. DJ tænker meget på dåvildt, og kommer med meldinger i forbindelse med jagttidsforhandlinger.

Henrik Bertelsen udtrykte håb om, at DJ vil argumentere for den store brede model, og anførte at VFR ikke kan begynde at arbejde med dåvildt, så længe ministeren ikke har taget beslutning om kronvildt. Man må sige til de regionale grupper, at de skal komme med indstillinger.

Niels Iuel Reventlow var enig i, at der på nuværende tidspunkt ikke er basis for at gå ind i store forkromede løsninger med hensyn til dåvildt, da ministeren ikke har truffet beslutning om kronvildt.

Flemming Torp foreslog, at forslag vedrørende dåvildt kan fødes ind til arbejdsgruppen om jagttider.

Ad. 5 Jagttider (Bilag 2016-04-04)

Indstilling: Til drøftelse og beslutning

Resumé:

På rådets møde den 22. september 2016 blev der opnået enighed om sammensætning og kommissorium for en faglig arbejdsgruppe om jagttider. Den faglige gruppe består af Birgitte Heje Larsen, Dyrenes beskyttelse, Bo Håkansson, Danmarks Naturfredningsforening, Hans Meltofte, Dansk Ornitologisk Forening, Niels Søndergaard, Danmarks Jægerforbund, Henrik Bertelsen, Landbrug & Fødevarer (formand), Niels Iuel Reventlow, Dansk Skovforening. Gruppen har afholdt sit første møde den 2. november 2016 og har i overensstemmelse med rådets principper for fastsættelse af jagttider drøftet målsætninger for vildtbestande. Gruppen holdt sit andet

møde den 2. december 2016 og fremlægger på den baggrund deres indstilling til målsætninger for de enkelte arter for rådet.

På VFR mødet den 22. september drøftede rådet endvidere udkast til tidsplan for arbejdet med revision af jagttider, herunder hvordan og hvornår rådets skal drøfte ændringer i Vildtskadebekendtgørelsen, som måtte blive relevante i lyset af rådets arbejde med revision af jagttiderne. Der var enkelte forslag til justering af planen. En revideret tidsplan vedlægges. Rådets formand vil i den forbindelse mundtligt fremlægge forslag om den videre proces i forhold til vildtskadebekendtgørelsen.

Bilag:

- Revideret tidsplan for jagttidsforhandlingerne
- Referat af arbejdsgruppens første møde den 2. november 2016.

Diskussion: **Henrik Bertelsen** redegjorde for jagttidsgruppens foreløbige arbejde, herunder DCE's faglige forslag til målsætninger for de forskellige arter.

Egon Østergaard fandt processen lidt uklar, idet rådet ifølge det udsendte procespapir skulle drøfte de konkrete målsætninger på dette møde, men det er der ikke lagt op til i det udsendte materiale. **EØ** var bekymret for tiden, da det er vigtigt, at der bliver tid til at rådet forholder sig til sagen.

Henrik Bertelsen svarede, at der er efter planen afholdes to møder mere i arbejdsgruppen om målsætningerne, og at de forventes forelagt rådet på mødet i marts 2017.

Jan Eriksen bekræftede, at der ikke var lagt op til en indholdsmæssig drøftelse af målsætninger på dette møde men til en status for arbejdet. **JE** var enig i, at rådet skal have tid til at drøfte sagen ordentligt.

Claus Lind Christensen spurgte om, der fortsat blev arbejdet efter at den nye jagttidsbekendtgørelse skulle træde i kraft 1. januar 2018, og om styrelsen havde undersøgt muligheden for fleksibilitet.

Mikkel Friberg svarede, at en evt. dispensation fra ikrafttræden den 1. januar 2018 først ville kunne afklares senere i forløbet.

Jan Eriksen konkluderede, at det fortsat er målet, at rådet skal nå enighed om jagttider på VFR-mødet i september 2017.

Ad. 6 Udsætning, drøftelse af principper for det videre arbejde (Bilag 2016-04-03)

Indstilling: Til drøftelse og beslutning

Resumé:

VFR's arbejdsgruppe om udsætning blev nedsat på rådets møde i september 2015. Gruppen består af Dansk Ornitologisk Forening, Dyrenes Beskyttelse, Landbrug & Fødevarer, Dansk Skovforening, Danmarks Jægerforbund og Friluftsrådet. Gruppen har holdt møde hhv. 25. august 2016 og 25. november 2016. Udsætningsgruppen ønsker at forelægge rådet spørgsmål om den videre proces med hensyn til arbejdet med rammerne for biotoplaner.

Bilag:

- Referat fra møde den 7. oktober i Vildtforvaltningsrådets arbejdsgruppe om udsætning.

- *Referat fra møde den 25. november i Vildtforvaltningsrådets arbejdsgruppe om udsætning.*

Diskussion: **Flemming Torp** oplyste, at arbejdet i udsætningsgruppen var kommet godt i gang. Der har været afholdt tre møder indtil nu, og der planlægges tre møder i foråret, inden gruppen i juni 2017 fremlægger deres forslag for rådet. Der er bl.a. planlagt møder om fasan og biotopplaner, idet der arbejdes med ideen om flerårige biotopplaner. Desuden drøftes også gråænder på kommende møder. **Flemming Torp** inviterede DN til at indgå i arbejdet.

Niels Iuel Reventlow bekræftede, at der var god fremdrift i gruppens arbejde, og gjorde opmærksom på, at der også er et vist tidspres af hensyn til planlægning af sædskifte mm.

Ad. 7 Buejagt på hjorte (Bilag 2016-04-05)

Resumé:

Rådet drøftede på sit møde den 14. juni på foranledning af Danmarks Jægerforbund spørgsmålet om muligheder for at udvide muligheder for buejagt til også at omfatte jagt på dåvildt og kronvildt. Rådet fik en demonstration af bueskydning, og der blev skabt et fælles videngrundlag på baggrund af notat fra DTU Veterinærinstituttet om buevåbnets effektivitet og materiale om viden om buejagt på større hjortevildt. Konklusionen på drøftelsen var, at der umiddelbart var klare men modsatrettede synspunkter i rådet.

Efterfølgende har rådets formand fået en henvendelse fra Miljø- og Fødevarerministeriet om, at ministeren ønsker, at rådet behandler spørgsmålet om hvorvidt jagt med bue og pil kan udvides til også at omfatte de store hjortevildts arter. Ministeren anmoder om, at rådet drøfter spørgsmålet på sit møde i december. Det foreslås på den baggrund, at rådet drøfter, hvordan ministerens ønske om en indstilling kan imødekommes.

Bilag:

- Notat fra DTU-VET om buevåbnets effektivitet (bilag fra VFR-møde den 14. juni 2016)
- Materiale fra Danmarks Jægerforbund om erfaringer med buejagt (bilag fra VFR-mødet den 14. juni 2016)

Diskussion: **Jan Eriksen** redegjorde for, at ministeren har bedt rådet om at behandle spørgsmålet om buejagt på større hjortevildt, og at det derfor var oplagt, at rådet drøfter dette endnu engang og kommer med en anbefaling. Det har ikke været muligt indenfor tidsfristen at fremdrage nyt fagligt grundlag, og der lægges derfor heller ikke op til, at rådet træffer en beslutning på punktet på dette møde. **JE** har haft kontakt til formanden for buejægerforeningen for at undersøge, på hvilket grundlag der i sin tid blev truffet beslutning på buejagt på rådyr og andet småvildt. Der er indledt en dialog, og **JE** vil på den baggrund udarbejde et forslag om etablering af et forsøg til rådets møde i marts.

Bo Håkansson fandt, at det foreliggende faglige materiale mangler oplysninger fra lande, som har valgt ikke at tillade buejagt. Det vil være interessant at kende argumenterne herfor. Det gælder f.eks. Sverige, Tyskland og Polen.

Birgitte Heje Larsen ønskede overblik over nyere undersøgelser, der peger på buejagt som problematisk.

Flemming Torp var enig i, at erfaringer fra andre lande bør inddrages. Nogle lande har krav om prøveperiode, skydetest mv., og det er relevant at inddrage erfaringer herfra.

Claus Lind Christensen meddelte, at Danmarks Jægerforbund gerne deltager i en sådan proces.

Jan Eriksen afsluttede med at opfordre rådsmedlemmer til at fremkomme med gode ideer og bidrag med henblik på en evt. beslutning om at indstille etablering af en forsøgsordning på VFR-mødet i marts

Ad. 8 Forskningsbaseret myndighedsbetjening (Bilag 2016-04-06)

Indstilling: Til orientering og drøftelse

Resumé: På rådets møde den 22. september fremlagde Landbrug & Fødevarer et notat om forskningsbaseret myndighedsbetjening på jagt- og vildtforvaltningsområdet med konkrete forslag til det kommende udbud af den såkaldte vildtkontrakt og med ønske om at principper for det kommende udbud drøftes i Vildtforvaltningsrådet. SVANA orienterede om, at der allerede var arbejde i gang med det kommende udbud, og SVANA kan på mødet give opdateret information om arbejdet med det kommende udbud.

Bilag: Notat fra Landbrug & Fødevarer om forskningsbaseret myndighedsbetjening.

Diskussion: **Lars Hvidtfeldt** ønskede en diskussion af, hvordan rådet betjenes i forhold til at sikre et godt fagligt grundlag for diskussioner og beslutninger. I forbindelse med udbuddet af vildtkontrakten sidste gang, var der ikke tale om reel konkurrence. Udbuddet blev udformet, så der reelt ikke var mulighed for at flere forskningsinstitutioner kunne byde ind. Det er vigtigt, at der appelleres til et stærkt fagligt miljø. L&F foreslår derfor, at udbuddet eventuelt deles op i flere underopgaver, der kan sikre deltagelse fra flere parter. VFR vil gerne være med til at formulere opgaven, da de i mange tilfælde har en mening om, hvilken faglig viden, der er brug for.

Niels Iuel Reventlow bemærkede, at universiteterne er blevet meget konkurrenceudsatte.

Annette Samuelsen oplyste, at udbuddet af vildtkontrakten nu forventes at ske i begyndelsen af 2017, og at udbudsmaterialet kan sendes til rådet til orientering. Der arbejdes ikke med at splitte udbuddet op i mindre dele, da det er vigtigt at have en fleksibilitet, der sikrer, at nye udfordringer kan tages op. Til gengæld tænkes der meget i retning af konsortiedannelser, som også Landbrug & Fødevarer peger på. Når det gælder formuleringen af de konkrete bestillinger af opgaver, der indgår som fagligt grundlag for rådets drøftelser, kan det drøftes, hvordan rådet i højere grad inddrages.

Birgitte Heje Larsen så gerne, at faldvildtkontrakten også sendes i udbud nu. På oplysning fra **Annette Samuelsen** om, at det er besluttet at forlænge faldvildtkontrakten to år, bemærkede **Birgitte Heje Larsen**, at rådet burde være blevet taget med på råd herom.

Claus Lind Christensen mener, at det er vigtigt, at VFR bidrager til at skubbe i retning af høj kvalitet. Problemformuleringerne er vigtige. **CLC** understregede, at VFR ikke er besluttende, når det gælder udbud af vildtkontrakten og advarede imod at sprede kompetencerne for meget.

Flemming Torp var helt enig i, at rådet har en rådgivende funktion, men henviste til tidligere drøftelse i rådet af, hvordan rådet kan bidrage til formuleringen af de konkrete faglige opgaver.

Bo Håkansson DN mener ikke, at rådet skal blande sig i udbuddet af vildtkontrakten og mener, det lyder fornuftigt, at udbuddet sker i større klumper.

Lars Hvidtfeldt udtrykte tilfredshed med debatten og opfattede, at der var støtte til Landbrug & Fødevarers oplæg. L&F er optaget af, at der rådgives på et højt fagligt niveau, og at der reelt er tale om konkurrenceudsættelse. Det er ministeriet, der betaler og bestemmer, og rådet skal ikke godkende udbuddet, men rådet kan være med til at formulere og kvalificere konkrete opgaver og spørgsmål.

Jan Eriksen opsummerede, at rådet bør inddrages i formuleringen af konkrete opgaver af en vis størrelse. Der kunne udarbejdes et papir med forslag til, på hvilken måde og i forhold til hvilke opgaver rådet inddrages.

Ad. 9 Bramgæs (Bilag 2016-04-08)

Indstilling: Til drøftelse

Resumé:

På baggrund af en anbefaling fra Vildtforvaltningsrådet i december 2015 besluttede daværende miljø- og fødevarerminister at ændre vildskadebekendtgørelsen, således at mulighederne for at regulere bramgæs blev udvidede. Den ændrede bekendtgørelse trådte i kraft 1. juli 2016. SVANA udarbejdede et administrationsgrundlag til brug for Naturstyrelsens arbejde med konkrete reguleringstilladelser. Administrationsgrundlaget blev sendt til Vildtforvaltningsrådet til orientering (den 28. juni 2016). Inden ikrafttrædelse af den reviderede bekendtgørelse var der på Mandø opstået udfordringer vedrørende regulering i Natura 2000-områder og hensyn til andre ynglefugle. SVANA rekvirerede på den baggrund et bidrag til vurdering af reguleringens konsekvenser for andre ynglefugle på Mandø hos DCE. DCE's rapport blev udsendt til rådet som bilag til rådets møde den 22. september, hvor SVANA gav en status for arbejdet med bramgæs herunder administrationsgrundlag og forklarede misforståelser i en tidligere pressenote fra SVANA om DCE-rapporten. Dansk Ornitologisk Forening har ønsket, at DCE på decembermødet præsenterer rapportens resultater og drøfter regulering af bramgæs i Natura 2000-områder.

Bilag:

- DCE rapport om vurdering af konsekvenser på ynglefugle ved regulering og bortskræmning af bramgæs på Mandø og ved Sneum Engso.

Diskussion: **Aksel Bo Madsen** præsenterede kort konklusionerne i DCE's notat fra juli 2016. For så vidt angår fugle, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, og for så vidt angår andre ynglefugle. For de første har det være vanskeligt at dokumentere en effekt, bl.a. på grund af fuglenes fåtallighed. Der foreligger derfor ikke en entydig konklusion på, om reguleringen har haft en negativ effekt på fugle på udpegningsgrundlaget. For det andet er der indikationer på, at regulering af bramgæs i yngletiden har haft en forstyrrende effekt i størrelsesordenen en halvering af ynglebestanden af vibe, strandskade og stor kobbersneppe. Samtidig vurderes det, at regulering og bortskræmning ikke har haft den store effekt på antallet af bramgæs på Mandø.

Egon Østergaard finder det stærkt problematisk at fortsætte regulering af bramgæs i yngletiden, især på Mandø, når DCE har dokumenteret, at ynglebestandene af engfugle påvirkes så markant, og indsatsen heller ikke har virket på antallet af bramgæs på Mandø. **EØ** foreslår, at SVANA og Naturstyrelsen tager ved lære af DCE's dokumentation, og at der ikke gives tilladelse til regulering på Mandø.

Bo Håkansson henviste til, at habitatdirektivet (artikel 6.3 jf. artikel 7) indebærer, at der skal foreligge dokumentation for, at en aktivitet ikke indebærer negative konsekvenser for udpegningsgrundlaget, før der er juridisk hjemmel til at give tilladelse til aktiviteten. **BH** anførte, at da DCE meget direkte konkluderer, at det ikke har været muligt at give en konklusion for fugle på udpegningsgrundlaget, er der ikke hjemmel til at give reguleringsstilladelser, når man ikke kan være sikker på konsekvenserne.

Henrik Bertelsen finder det ikke rimeligt, hvis der ikke gøres noget på Mandø. Man må finde andre løsninger, hvis der ikke kan reguleres. **HB** undrer sig over, at hvis regulerings- og bortskræmningsaktiviteter skræmmer vadefuglene, hvorfor skræmmer det så ikke også gæssene væk.

Birgitte Heje Larsen mener, at man bør anvende forsigtighedsprincippet og stoppe regulering af bramgæs på Mandø.

Annette Samuelson redegjorde for, at SVANA havde bestilt undersøgelsen af regulerings konsekvenser hos DCE efter dialog med Naturstyrelsen og på baggrund af debatten om reguleringen på Mandø. SVANA er helt opmærksom på, at der er særlige udfordringer med regulering af bramgæs i Natura 2000-områder, og forsøger med administrationsgrundlaget at vejlede Naturstyrelsen så godt som muligt, når der skal tages konkret stilling til reguleringsansøgninger. Situationen på Mandø blev bl.a. udfordret af ulovlig regulering, og Naturstyrelsen Vadehavet har meldt tre personer til politiet. Siden har Naturstyrelsen haft en dialog med lodsejerne på Mandø, som også har fået præsenteret DCE's notat. SVANA vil fortsat være i tæt dialog med den lokale NST-enhed og håber i øvrigt på, at det igangværende initiativ fra Naturfonden til at opkøbe dele af Mandø vil bidrage til en løsning.

Lars Hvidtfeldt fremhævede, at rapporten også peger på manglende viden. **LH** kan ikke støtte generelt forbud mod regulering i Natura 2000-områder.

Jan Eriksen mindede om, at der arbejdes for en egentlig løsning i form af en international forvaltningsplan i AEWAs, men det tager tid. Den regulering, som rådet har været med til at anbefale er en midlertidig løsning.

Ad. 10 Pindsvin

Resumé:

Dyrenes Beskyttelse fremsatte på mødet den 22. september ønske om, at rådet drøfter pindsvin, gerne på baggrund af data om bestanden. En af problemstillingerne med hensyn til pleje af pindsvin og efterfølgende udsætning er spredning af salmonella.

Bilag:

- Notat fra DCE om pindsvin.
- Note fra Birgitte Heje Larsen om problemstillinger vedr. pindsvin.

Diskussion: **Birgitte Heje Larsen** mente, at man i for høj grad bare har set til, mens mange har samlet pindsvin ind for at opbevare dem i længere tid, at pleje dem og sætte dem ud efterfølgende. Det er problematisk, da de kan overføre smitte til hinanden og til andet vildt. **BHL** opfordrer til, at pindsvin kommer på bilag 6 i artsfredningsbekendtgørelsen, eller at der indføres forbud mod indsamling af pindsvin.

Jan Eriksen konstaterede, at rådet også kan have diskussion af arter, der ikke er omfattet af jagt. Pindsvin rejser en ny problemstilling om et dyr, der ikke er jagt på, og det er

relevant at gøre opmærksom på problemer relateret til pindsvin. Der kan eventuelt være en veterinær vinkel i forhold til mulighed for at holde dyr i fangenskab. Der er også et vildtforvaltningsmæssigt aspekt.

Henrik Bertelsen mente, at der bør være nogle regler, der kan begrænse folks mulighed for at samle dyr ind. Der bør være krav om plejetilladelse.

Claus Lind Christensen var enig i, at der er veterinærspørgsmål i forbindelse med plejestationer. Det rejser en større debat om indsamling af dyr. Der er problemer med smittefare for dyr i pleje med henblik på udsætning.

Aksel Bo Madsen bemærkede til det udsendte notat fra DCE, at der ikke eksisterer et datagrundlag til at vurdere bestanden af pindsvin.

Jan Eriksen konkluderede, at der er behov for, at styrelsen udarbejder et notat, der klarlægger eksisterende regler for indsamling af dyr med henblik på at drøfte, om noget bør laves om.

Ad. 11 Forvaltning af bison

Indstilling: Til drøftelse

Resumé:

I 2010 blev Naturstyrelsen bedt om at vurdere muligheden for introduktion af vildtlevende Europæisk Bison på Bornholm. På grundlag heraf blev der i forsommeren 2012 udsat 7 dyr i en 200 ha stor forsøgshegning for at studere dyrenes trivsel, adfærd, forhold til publikum, påvirkning af levestedet mv. Ifølge projektet skal der efter en femårsperiode ske en evaluering af de erfaringer som er indhentet i forsøgsperioden, hvorefter der skal tages politisk stilling til projektets fremtid, herunder om der er mulighed for vildtlevende Europæisk Bison på Bornholm. Evalueringen og den politiske stillingtagen skal ske i 2017, hvor den femårige forsøgsperiode udløber. Såfremt man ønsker at fremme et forsøg med nogle vildtlevende dyr, skal dette forinden forelægges for Vildtforvaltningsrådet.

Skovrider Søren Fries, Naturstyrelsen, vil give rådet en status for bison-projektet.

Diskussion: Søren Friese redegjorde for bisonprojektet på Bornholm: Europæisk Bison er på IUCN's rødliste og har i perioder været meget fåtallige. Der er avlet på den, idet den er blandet med Kaukasisk Bison, og der er nu 6000 dyr i Europa. Den har været tidligere været udbredt i hele Vesteuropa. I Danmark var den almindelig for 8000-9000 år tilbage. Mange uroksefund er europæisk bison. Den kan ikke komme til Danmark af sig selv som f.eks. ulven.

Naturstyrelsen arbejder mange steder med at gøre naturen vildere og vådere. Der er ikke kronvildt på Bornholm, og der kom derfor et forslag fra den regionale hjortevildtgruppe om at indføre europæisk bison. Forslaget blev i sin tid forelagt og godkendt af Troels Lund Poulsen, og projektet fortsatte under Karen Ellemann. Der foreligger et mandatnotat fra 2010, hvorefter man skulle undersøge mulighed for at udsætte bison vildt på Bornholm. Projektet blev finansieret af Veluxfonden med 4 mio. I 2010 ankom den første bisontyr, og der har været et tæt samarbejde med IUCN's bisonspecialist.

Bisonerne går i en indhegning på 200 ha. med nåle- og løvskov og 20-30 % lysåbne arealer. I juni 2012 blev dyrene sluppet løs i indhegningen, og tyren og en ko var monteret med GPS-halsbånd. For at vurdere om bison anvendes til opbygning af nye økosystemer var der defineret en baseline og en overvågning af naturtyper. Skader på træer og dyrenes forhold til arealer i omdrift skulle undersøges. Der er fri adgang til indhegningen, og der har været

stigende interesse. Der er 110-120 tusinde besøgende om året. To bisonkøer er døde. Den ene af en leverikter, den anden muligvis af påkørsel. Avlstysten er aflivet pga. dårlig kondition. Der er nu 16 bisoner, som trives godt og er i overraskende god form. Men de er begyndt at vise tegn på, at de bliver mere og mere tamme, idet de ikke holder afstand til de besøgende. De har i den forbindelse ikke udvist aggression. Effekten på naturen er positiv, og der ses en spredning af mosser og laver. Den generelle holdning på Bornholm er, at man ønsker at beholde bison under hegn, da der er modstand mod at slippe dem løs. Der arbejdes med fem mulige scenarier:

- Stoppe projektet og sende dyrene retur
- Fortsætte projektet som det er
- Udvide grænserne for hegnet – semi frie. Mulighed for 800 ha., hvis finansiering kan findes.
- Lukke en lille flok ud (1 tyr og 3 køer). Forsyne dem med GPS og monitere, om de forårsager skader på landbrug eller i trafikken. Det vil møde modstand fra Bornholms landbrug.
- Fjerne det nuværende hegn.

Bo Håkansson udtrykte begejstring for projektet og noterede sig, at der også er udarbejdet en økonomisk analyse, som viser, at det har affødt indtægter til øen. **Flemming Torp** refererede til debat på Folkemødet. Det er et spændende projekt. **FT** støtter scenarie 4, men det kræver fuld kompensation til landmændene for eventuelle markskader. Det er spændende med en dialog, hvis der er mulighed for at få landbruget med.

Henrik Bertelsen meddelte, at Bornholms landbrug ikke går ind for vilde bisoner. Det må være op til de lokale at afgøre. **HB** støtter løsning med udvidet indhegning. **Niels Iuel Reventlow** fremførte, at skovbruget ikke ønsker fritgående bisoner. Det er en god ide med større hegn, men fritgående dyr har vi ikke glæde af. **Jan Eriksen** nævnte, at rådet vil kunne anvendes til at give anbefalinger til ministeren. Der skal arbejdes med det, hvis det skal være en enig indstilling. **Claus Lind Christensen** mente ikke, at DJ vil være positiv overfor et større hegn, idet man ikke ønsker en A- og B-natur. **CLC** var mest tilbøjelig til at foreslå, at man arbejder videre med scenarie 4.

Flemming Torp opfordrede til, at der tænkes nyt, og at både positive og negative konsekvenser af den ene og den anden løsning tænkes godt igennem. **FT** mente, at der skal arbejdes videre med scenarie tre eller fire.

Egon Østergaard mente, at når man har sagt A, så må man også sige B. Indhegning af dyrene får karakter af dyrepark, og det var ikke det, der oprindeligt var perspektivet. Det kan være en mulighed at udvide hegnet, men man kommer ikke udenom at lukke nogle ud og undersøge, hvordan det går. Det er nødvendigt at afklare, om man kan have dem uden for hegn.

Niels Iuel Reventlow bemærkede, at der kan være et økonomisk perspektiv for Bornholm i at have bison gående inden for indhegn.

Bo Håkansson anførte, at DN generelt er meget betænkelig ved hegning, men noterede sig med udgangspunkt i Søren Frieses indlæg, at der er et trafikikkerhedsmæssigt aspekt.

Jan Eriksen afsluttede diskussionen med at udtrykke forventning om, at ministeren beder rådet om en anbefaling. Det bør være inspiration til at finde nye muligheder. Man bør i denne sammenhæng vise rettidigt omhu og udarbejde en forvaltningsplan.

Ad. 12 Jagttegnsmidler

Indstilling: Til drøftelse

Resumé:

Oversigt over jagttegnsmidlet 2016 blev udsendt til rådet den 28. november med frist for skriftlige spørgsmål den 5. december. Svar på de skriftlige spørgsmål blev udsendt til rådet den 13. december.

Bilag:

- Oversigt over jagttegnsbudget
- Jagttegnsbudget, detaljer

Diskussion:

Jan Eriksen bemærkede indledningsvist, at han fandt, at der nu var fundet en fornuftig form på det faste punkt om jagttegnsmidler, hvor rådets medlemmer forud for mødet kunne stille skriftlige spørgsmål, som blev besvaret forud for mødet.

Birgitte Heje Larsen oplyste i forlængelse af skriftligt svar om vildtsundhed, at hun var kritisk overfor, at DTU Veterinærinstituttets fokus for deres undersøgelser. Som eksempel blev nævnt undersøgelserne i forbindelse med massedød af svømmefugle i sommeren 2016.

Flemming Torp oplyste, at Friluftsrådet er i gang med kampagnen mod løse hunde, idet der nu er udarbejdet kampagnemateriale. Selve kampagnen vil blive gennemført i foråret 2017.

Ad. 13 Meddelelser

a) Meddelelser fra formanden:

Jan Eriksen informerede om at brevet vedrørende rottebekæmpelse nu er sendt til ministeren som aftalt på rådets møde i september 2016. Anledningen er benyttet til at invitere ministeren til rådets kommende møde i marts 2017.

Jan Eriksen orienterede videre om møde med forskere på Århus Universitet, Kalø om faglige udfordringer af relevans for VFR.

Jan Eriksen orienterede også om en konference i Sverige om ulovlig jagt og kunne på den baggrund konstatere, at vi ikke har de samme problemer i Danmark med krybskytteri som i nogle af nabolandene.

Endeligt orienterede **Jan Eriksen** om ulvemøde i Tyskland sammen med forskellige grupperinger af frivillige ulvetrackere. Der har også været afholdt møde i VFR's ulvegruppe, hvor vigtigste nyhed var vedholdende rygter om, at der i Vestjylland færdes to ulve sammen. Er det tilfældet, er det næsten sikre indicier for et ulvepar, men der mangler dog fortsat fuld sikkerhed.

b) Meddelelser fra SVANA

Mikkel Friberg oplyste, at SVANA er i gang med et initiativ, der har til formål at skabe større fleksibilitet i jagtprøverne. Det omfatter bl.a. fleksibilitet ifm. prøvetilmelding og prøveafholdelse, men det kan potentielt også omfatte afholdelse og rangordning af skydeprøver. Det er en længere proces, som kan medføre behov for både bekendtgørelses- og lovændring.

Flemming Torp mindede i den forbindelse om VFR's arbejdsgruppe i forbindelse med revision af jagtprøven.

Mikkel Friberg oplyste videre om, at der har været kritik af de skriftlige jagtprøver fra Jagttegnslærerforeningen. SVANA har derfor anvendt andre og flere ressourcer for at få udarbejdet prøver, der ikke gav anledning til kritik.

Mikkel Friberg kunne herudover oplyse, at der inden jul vil blive udsendt en høring om erfaringer med afstandskrav fra skydetårne til skel, herunder erfaringer med naboaftaler. Der vil være frist ultimo januar.

Mikkel Friberg orienterede også om, at statistikken over reguleringsansøgninger og tilladelser vil komme på mødet i marts, da tallene er ved at blive gennemgået, da der er konstateret fejl i tilsvarende tidligere opgørelser.

Mikkel Friberg oplyste endeligt om, at SVANA har modtaget ansøgning om udsætning af ræv på Bornholm, og at ansøgningen er under behandling. **Jan Eriksen** bad om, at VFR blev spurgt til råds ifm. med en generel natursynsdrøftelse på et kommende møde.

Annette Samuelsen orienterede om status for forsøgsordning med regulering af gråsæl ved Bornholm. Ordningen trådte i kraft i august måned, efter at der i begyndelsen af august blev uddannet en gruppe jægere til at regulere gråsæl. Der er endnu ikke reguleret en gråsæl under ordningen. **Søren Friese** oplyste, at der netop er givet tilladelse til regulering af sæl fra land på Naturstyrelsens arealer. **Jan Eriksen** bemærkede, at det kan være vanskeligt at bjerge en anskudt sæl, hvis den er skudt fra land.

Annette Samuelsen orienterede også om status for arbejdet med forvaltningsplan for bæver. SVANA er bevidst om, at det har været et lidt uhensigtsmæssigt forløb, men realiteten er, at den eksisterende forvaltningsplan er uklar på en række punkter, og at de har vist sig at være en række problemstillinger, som skal afdækkes, inden følgegruppen kan tage stilling til konkrete virkemidler. **Henrik Bertelsen** nævnte, at bæverforvaltningen er et godt eksempel på, at har man én gang truffet beslutning om udsætning, medfører det uheldige konsekvenser.

Ad. 14 Datoer for rådets møde i 2017:

Der blev aftalt følgende tidspunkter for møder i 2017:

Onsdag den 15. marts kl. 9.00 – 12.30 (København)
Tirsdag den 13. juni kl. 10.00 – 15.00 (udenfor København)
Torsdag-fredag den 28.-29. september (tur til Tyskland)
Torsdag den 14. december (København)

Ad. 15 Eventuelt

Der var ingen punkter under eventuelt.

